

Kis krónika a hajdani Pestről

Nyolcvankét évvel ezelőtt Pesten, a tavasz folyamán egymást követte a sok ábrlat, a lapok nem győzik eléggé dicsegetni a csodás „virágkertészeti remekket”. Az idény delelője a lóversenyek idejére esett. Ez akkoriban három versenynappól állott, amelyeket az azévi késői pünkösöd előtti hétre tűztek ki, június 5., 7. és 9-re. Ugyanakkor vásár és gazdasági kiállítás is volt s a krónika szerint „fővárosunkat egészen ellepték az ország minden részéből érkezett vendégek. Fogadóinkban, utcákon s közterületeken a szokottnál nagyobb zaj és tolongás van, csak a színházban látható még egy kis csendélet”.

A lóversenyeket megelőző napon, június 4-én Eresiben „ekeverseny”-t tartottak gróf Károlyi György elnöklése alatt, melyre — a lapok szerint — „fényes vendégkoszoru gyűlt egybe s az eredmény igen jól ütött ki”. A versenyt 600 terítékes lakoma követte a zöldben, melynek költségét a nagy mecénás, báró Sina Simon viselte.

A nagy lófuttatások

Borongós, esős időt hozott az első főversenynap, de ennek dacára nagy közönség volt jelen. Őt versenyt futottak ezen a napon, batodiknak a mezei gazdák versenyét. A gróf Kinsky Oktáv 500 forintos díját magának gróf Kinsky Okávnak „Mary O'Moor” nevű 3 éves pelyva nyerte herceg Esterházy Pál „Ozora” nevű 3 éves sárga ménje ellen. Az első császárdíj 1000 aranyát gróf Hunyady József 5 éves, Agitation, vitte el, második gróf Zichy Aladár Basi-Bozúk-ja. E futás eredménye — a lapok szerint — váratlan volt s „legnagyobb érdekléssel kísértetett”, a nyertes ló zajos tapsokat kapott.

Az egyesült nemzeti díj 400 aranyát 30 arany értékű serlegben gróf Almásy György „Armin”-ja nyerte gróf Wenckheim Rudolf „Doboz” lovával szemben, az ostordíjjal kapcsolatos vadászversenyt gróf Szapáry Iván „Alborack”-ja, végül az ezüst billikomba foglalt 200 aranyas Pesti díjat, mely ezuttal először tűzetett ki, gróf Almásy György „Megyer”-je, második gróf Batthyány István „Conflower”-je. Ez utóbbi díjat „több pestvárosi lakos” három évre alapította, de olvassuk, hogy a pesti berkocsis-céh is 10 forintot írt alá e célra. A mezei gazdák versenyét Berta János és Bíró József somogyi és Győrffy József kecskeméti lakosok lovai nyerték.

A második versenynapon is — az 500 forintos Esterházy-díjat kivéve — minden díjat magyar urak lovai nyertek el.

A harmadik s utolsó versenynapon kedvezett az idő s igen nagy volt a látogatottság. Hat versenyt futottak. A Batthyány-Hunyady-díj 200 aranyát holtversenyben nyerte gróf Zichy Aladár „Basi-Bozúk”-ja és gróf Henckel „Kate Tulloch”-ja. Akkor szokás szerint döntőversenynek kellett volna következnie, de minthogy az érdekeltek a díjon megosztottak, ez elmaradt. A második Császárdíj 600 aranyát gróf Teleki Domonkos „Rhadamans” nevű lova nyerte. Az eredmény az utolsó másodpercig bizonytalan volt a futásnál. A Széchenyi-díj 100 aranyát gróf Henckel „Sobiesky”-je, a Sina-díjat gróf Kinsky „Inherites”-je, a Nákó-díjat herceg Liechtenstein „Stella”-ja nyerte. A Sándor-díj „ugrató verseny” volt, négy akadállyal, díja egy 100 arany értékű billikom a felirat-
tal:

„Bútran előre, lovag, hol
Utad nincsen, ugorj át!”

Győztes lett gróf Henckel „Kate Tulloch”-ja.

A lóverseny legnagyobb érdeme — írja az akkori tudósító — „hogy a vidékieket legalább egyszer egy évben, minden más alkalomnál inkább, összpontosítani képes fővárosunkban”. Gróf Batthyány István egyébként „lépéseket tett annak kivételére, hogy a lóversenyidőszak a pesti gyepek korábbra tétessék, nehogy a külföldi versenynapokkal egybeesvén, a magyar lovak az azokon való részvételben gátoltassanak”.

Vahot Imre kifogása

Ez évben egyébként Pesten összesen 48 ló futott, a nyeremények összege 3866 drb aranyat és 18.000 forintot tett ki. „Szép összegl — jegyzi meg a Napkelet. — A lófuttatás is szép, nemes, hasznos mulatság, azt mondják legalább, de az is igaz, hogy volna még ennél szebb, nemesebb és

hasznosabb mulatság is, mi jobban megérdemelné azt a szép összeget”. A lóversenyterei belépőjegyeket egyébként már május végén előre lehetett váltani Treichlinger műáros vaci-utcai boltjában, mint a lapok május 29-iki számai jeleztek.

Lovakról lévén szó, Vahot Imre lapja azon panaszkodik, hogy „a magyar főurak Bécsben egy lóalak-szobrot készítették, mely a Nemzeti Lovarda homlokzatán fog felállítani. Mondják, hogy e szobor gyönyörűen sikerült. Csak ez is jó, csak ez is szép! De az is igaz, amit a Hölgyfutár mond: hogy sajnos, miként a magyar főurak szobrászati áldozata legelőször is egy lóalak iránt nyilvánul, s hogy Katona és Lendvai szobrainak fényesebb folytatása a főuri körökben maiglan semmi visszhangra nem talál”.

Divatrevü — egykor

A versenytér közönsége akkoriban bizonyára más képet nyújtott, mint ma. Elsősorban a női divat szempontjából is. A hírhedt krinolin még javában divott. „Írják, hogy Bécsben s más nagy városokban a krinolin fogvatkozóban van — egyúttal azt is írják, hogy a házasságok száma azóta növekedésben van az illető helyeken. Nálunk még sem egyiket, sem másikat nem vehetni észre” — elmélkedik egy hírlapíró. „Svájcban a krinolin nagy veszélyt fenyegeti. A berni nagytanácsban annak adó alá vetése hozatott indítványba” — írja egy másik. — „A krinolinnak Aczel báróné csakugyan áldozata lett — ol-

vassuk más helyen —, a kapott egészebe következében a szép, virágzó ifjú hölgy április elején meghalt. Maholnap egész statisztikai kimutalást adhatni a krinolin okozta szerencsétlen esetekről, de azért — úgy látszik, még messze van a krinolin végórája”.

Pesti borcsarnokok

Hogy Pestnek még bizonyos fokig kisvárosias jellege volt, mutatja ez a rövid hír is: „A pesti borcsarnokok száma ismét eggyel szaporodott. A váli bor számára nyitottak egyet a Szerb-utcában. Legjobb híru hazai borainkban tehát nincs többé fogyatkozás a fővárosban, így talán a nagyon is elhatalmasodott árpaléivásnak — mi Árpád unokáéhoz nem is igen méltó — némi gátat vetnek. Ma-napság egy új borcsarnok megnyitása nem volna esemény”.

Ellenben szinte napjainkba képzeljük magunkat, ha olvassuk, hogy Kubinyi Agoston, a Nemzeti Múzeum igazgatója tiltakozik az ellen, „hogy néhány csaló egyén a muzeumi kerítésre s a muzeumi épületre alkalmazandó villámhárítókra az ő nevében pénzt kéreget, s fájdalom, már itt-ott gyűjtött is”. Modernebb izü az is, hogy egy bécsi lap kikel a pesti kávéházi és vendéglői drágaság ellen, melyel, szerinte, Bécs, Páris, sőt London sem versenyezhet.

Kabátzseb a tolvajok ellen

Egy komáromi szabó oly javított férfiruha-zsebeket talált fel, melyek a zsebtolvajok ellen biztosítékot nyujta-

nak. Találmányára már szabadalmat is kapott. — Csak az a kérdés, a tolvajok nem találják-e majd fel javított zsebmetszési módot? — élcelődik a lap. A napjainkban kísértő facipő már akkor is felbukkant. Irják, hogy „a nagyváradi fásárgyár nagyban működik s küldözi szét az országba küldeményeit. Mondják, hogy a nép szokni is kezd hozzá, kivált aratási időben. Egy pár facipő ára 20 krajcár volt. Mint tudjuk, használata el nem terjedt.

Az autó őse

Az autó ősenek nyomát is megtaláljuk már. „A Városligetben a napokban különös sétakocsizás történt. A kocsis elé ló vagy más állat nem volt fogva, sem gőzerő által nem hajtattott, benn vagy 8 egyén ült. Ez egy hazánkfiának találmánya, aki a kocsiba hajtósúlyos erőt alkalmazott. A feltalálót találmányának nagyban kivételére gróf Szécsen Antal segítette”. Ez sem válhatott be, hisz az autó csak 45 évvel később terjedt el. Sőt a repülőgép körül is kísérleteztek már. „Egy köznögsbergi orvos oly csodacélt talált fel — olvassuk —, mely az embert a levegőbe emeli.” A tudós orvos komolyan állítja, hogy egy hónap alatt egész ezred katonát beavathat a repülés mesterség titkaiba — de 40 ezer tallért kér érte.”

Milyen volt a farsang?

Egyebekben 1850-ben a rendkívül hosszú farsangot alaposan kihasználták, különösen vidéken. Talán a haza sorsának jobbrafordultát remélte már mindenki. Olvassuk, hogy Kolozsvárt 14 jótékonycélu álarcosbál rendezésére készültek, Aradon 9-re, Nagyváradon 18-ra. Itt farsang

végére bele is untak a „dalidókba”, a legutolsó álarcosbálon egyellen nő sem jelent meg, férfi is csak 21 volt, ezek között két álarcos. Rendezni akartak még egy „urak bálját” is, de a terv megbukott. Pesten viszont a báli kedv hanyatlásáról számolnak be a lapok, így az első nőgyeleti Lloyd-bálon, amelynek csárdásait a híres Patikáros Ferkó zenekara huzta, nők aránylag kevesebben voltak a férfiaknál. A Nemzeti Színházban január 30-án rendezett „Álarcos lövészbál”-t — „főkormányzónk, Albrecht főherceg és hitvese, Hildegard főherceggasszony 6 cs. és kir. fenségeik is szerencsétlenné magas megjelenésükkel.” Megjegyzik a lapok, hogy „a fővárosban nem lévén még pótolva a városi nagy redoutermek egykori pompás helyisége, díszesebb táncvigalmaink ezidén az Európaszálló szűk termébe szorították”.

Irodalompartolás

Végül lássunk egy adalékot a hírlapok akkori elterjedtségéről. Sopron „Irodalompartolásáról” magasztalólag írnak a lapok, mert oda 431 példányban járnak a magyar újságok, amit még nagyobb népességű városainkról sem mondhatunk el mindegyiket. Fülekre és vidékére 122 példány magyar lap járt. „Egy 1500 lélekszámú város és kis vidékéhez képest jelentékeny ez, mit főleg a néptanítók és jegyzők buzgó tevékenységének köszönheti.” Ellenben Arad megye egy bizonyos községében három nagyvagyonu ember hordatott egy olcsó lapot, de mivel az előbb-olvasási jogon nem tudták meg-egyezni, ezt is megszüntették.

MAUKS ERNŐ Dr.